

У Великому Вербчі чи Великому Вербчому?

Топоніміка області та району - невичерпне джерело для творчого пошуку як фахівців-філологів, так і аматорів, закоханих у рідне слово. Адже не секрет, що значна частина географічних назв іще чекає свого детального вивчення та пояснення. І робота ця є важливим атрибутом патріотичного виховання населення, формування гордості за наше минуле, чудову й багатющу мову.

Проте є серед географічних назв району такі, походження котрих не викликає сумнівів. Але це на перший погляд. Однією з них є назва села Велике Вербче. Велике, зрозуміло, йде від розмірів населеного пункту, тому що поруч розташоване Мале Вербче. Лексичне значення слова "вербче" теж досить прозоре, тобто безпосередньо пов'язане зі словом "верба". Подібних назв в Україні є чимало. Наприклад, Вербень, Верба, Вербівка - на Рівненщині. Зустрічаються на карті України Вербаїв. Вербецьке, Вербилівці, Вербина, Вербино, Вербиця, Вербичі, Вербичне, Вербка. Вербляни, Вербове, Вербівське, Вербівці. Вербське, Верб'яж, Верб'ятин і навіть Вербівчак, що на Львівщині.

Отже, досить просто пояснюються назви двох мальовничих сіл на Сарненщині: Великого Вербчого та Малого Вербчого. З давніх-давен у цих селах і на їхніх околицях росло багато верб. До речі, і зараз на берегах річки Мельниця, по лугах ростуть і радують своїм затишком та яскравою зеленню листя красуні верби.

Але моє зацікавлення викликала не етимологія слова "вербче", а його граматична форма, тобто як повинна відмінюватись друга частина назви села. Багато односельців вважають, що це іменник середнього роду й повинен відмінюватись, як іменник другої відміни за аналогією зі словом "плече", а саме: Вербче, Вербна, Вербчу, Верб-чем, у Вербчі. Проте ця версія викликає сумніви перш за все тому, що іменників на "че" в українській мові зовсім мало (плече, віче) і такий спосіб творення іменників від інших іменників не описаний навіть в академічних підручниках з української мови. Більш зрозумілим й обґрунтованим, на мою думку, є прикметникове походження слова "вербче" від іменника "верба". У цьому випадку назва Вербче видається найближчою до назви села Вербичне, що в Турійському районі сусідньої Волині. Очевидно, у далекому минулому наше село також називалося Вербичне, а з часом пройшло спрощення: Вербичне - Вербчне - Вербче.

До речі, географічних назв, що закінчуються на "че", чимало зустрічається в Україні, у тому числі й у нашій області. Зокрема Півче в Здолбунівському районі Гнильче і Підзамче - у Радивилівському. Рубче - у Рівненському, Більче - у Демидівському, Кухче - у Зарічненському. Велике і Мале Дерев'янче - в Острозькому районах. Ще більше подібних назв є на території сусідньої Волині. Лише в Горі - в-ському районі тут є 5 сіл, назви яких закінчуються на "че": Звиняче Жабче. Стрільне, Скірче, Борочиче.

Зрозуміло, що перші три назви тут яскраво вказують на прикметникове походження слова, ІНШІ етимологічно пояснити важче.

Отже, з усього сказаного можна зробити висновок, що назва Вербче в поєднанні з означенням Велике та Мале є прикметником, який перейшов в іменник. А шкільний підручник з української мови для 6 класу (Рідна мова: Г.Р. Передрій, Л.В. Скуратівський, Г.Г. Шелехова, Я.і. Остаф, - К; Освіта, 1996, с. 97) стверджує: "Прикметник, переходячи в іменник, набуває більшості граматичних ознак цієї частини мови. Але відмінкові закінчення залишаються такі, як у прикметника". Тобто і друга частина назви Велике Вербче повинна маги прикметникові закінчення, а сама назва—відмінюватися таким чином: Велике Вербче, Великого Вербзго. Великому Вербчому, Велике Вербче, Великим Вербчим, у Великому Вербчому.

Не наполягаю на абсолютній вірності моєї версії до речі, поділяє і колектив "Сарненських новин", тому запрошую до дискусії знавців рідної мови й буду вдячний якщо із них зуміє довести з наукове зору написання назви нашого села та десятків інших населених пунктів на території України.

Віктор ШЕРШЕНЬ,